

NORGES HØYESTERETT

Den 3. mars 2025 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Matheson, Bergsjø og Stenvik i

HR-2025-418-U, (sak nr. 25-024606STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A

B

(advokat Håkon Brækhus)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over beslutning om å avgrense en bistandsadvokats oppdrag etter straffeprosessloven § 107 b femte ledd.
- (2) Ved Gulating lagmannsretts beslutning 4. september 2024 ble anke over Sør-Rogaland tingretts dom 2. juli 2024 henvist til ankeforhandling. Ved tingrettens dom ble D dømt for overtredelse av straffeloven 1902 § 233 andre ledd, jf. første ledd, til en straff av fengsel i 2 år, samt til å betale 650 000 kroner i oppreisningserstatning til hver av E og F, som er fornærmede Gs etterlatte. Den 7. oktober 2024 ble det også besluttet ny behandling av E og Fs krav om erstatning for inntektstap, mén, utgifter og hjemmearbeidstap, pådømt av Sør-Rogaland tingrett 18. september 2024.
- (3) Ved lagmannsrettens beslutning 5. september 2024 ble advokatene Audun Beckstrøm og Håkon Brækhus oppnevnt som bistandsadvokater for E og F, samt for A og B, som er Cs etterlatte.
- (4) Ved lagmannsrettens beslutning 6. november 2024 ble advokat Mette Yvonne Larsen oppnevnt som ny bistandsadvokat for E og F. Det ble samme dag avklart at advokat Brækhus skulle fortsette alene som bistandsadvokat for A og B.
- (5) Påtalemyndigheten anmodet deretter lagmannsretten om å avklare i hvilken utstrekning advokat Brækhus skulle ha anledning til å føre bevis og spørre ut vitner. Advokat Brækhus innga merknader til dette.
- (6) Forberedende dommer i Gulating lagmannsrett traff 3. februar 2025 beslutning om å avgrense advokat Brækhus' oppdrag. Av beslutningen fremgår:

«De etterlatte B og A har etter min vurdering åpenbart både behov for og rett til bistandsadvokat i denne saken, og da i medhold av bestemmelsen i straffeprosessloven § 107a tredje ledd. ...

Din rolle som bistandsadvokat for lagmannsretten vil være å ivareta B og A sitt behov for informasjon og støtte gjennom saksforberedelsen og gjennomføringen av ankeforhandlingen.

Idet denne konkrete tiltalen gjelder drapet på G, er det bistandsadvokaten til E og F, advokat Mette Yvonne Larsen, som vil ivareta rollen som bistandsadvokat til disse etterlatte under ankeforhandlingen. Henvisningen til lovforarbeidene til bestemmelsen i straffeprosessloven § 291 a i ditt brev av 31. januar 2025 er ikke helt treffende når det gjelder ditt oppdrag nå, slik jeg vurderer dette.

Det er vanskelig å se at det er grunnlag for særskilt bevisførsel fra din side under ankeforhandlingen. Slik jeg forstår ditt brev av 31. januar 2025 er dette heller ikke aktuelt. I den forbindelse viser jeg for øvrig til frist for å varsle bevisførsel satt i planmøtet 31. januar 2025.

Jeg kan heller ikke se at det er noe som tilsier at det er grunnlag for spørsmål fra din side til den tiltalte, vitner eller sakkyndige under ankeforhandlingen. Rammene for ditt oppdrag begrenses samsvarende med formålet med oppnevningen, som er ivaretagelse av behovet for informasjon og støtte under ankeforhandlingen.»

- (7) *A og B* begjærte omgjøring av beslutningen, subsidiært anke til Høyesterett. Det anføres at lagmannsrettens lovtolkning er uriktig og innebærer en innskrenkende tolkning av bistandsadvokatens rett til å stille spørsmål etter straffeprosessloven § 291 a. Ingen reelle hensyn taler for at spørsmålsstillingen begrenses på denne måten. *A og B* ønsker saken så godt opplyst som mulig, og at alle relevante opplysninger kommer retten til kunnskap.
- (8) *E og F* har inngitt merknader. Det anføres i korthet at det må ha betydning for bistandsadvokatens rett til å stille spørsmål om dens klienter er part i saken. Retten til å stille spørsmål er knyttet til straffesaken. *A og B* er heller ikke etterlatte i lovens forstand. Til sammenligning har retten adgang til å beslutte at spørsmål den enkelte bistandsadvokat ønsker stilt, stilles av koordinerende bistandsadvokat. *A og B* har også anledning til å be om å få spørsmål stilt gjennom aktoratet.
- (9) Det fremgår av lagmannsrettens oversendelsesbrev til Høyesterett at omgjøring er vurdert, uten at det er funnet grunn til omgjøring. I tillegg heter det blant annet:

«I dette tilfellet er bistandsadvokatoppdragets innhold et annet enn ved de ordinære oppnevningene. Rammen for oppdraget får betydning for hvilken rolle bistandsadvokaten har under ankeforhandlingen, herunder i hvilken utstrekning det skal kunne føres vitner og i hvilken utstrekning det er naturlig at det stilles spørsmål til tiltalte, vitner og sakkyndige.»
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken gjelder lagmannsrettens generelle lovtolkning, som utvalget har kompetanse til å prøve.
- (11) Straffeprosessloven § 107 b femte ledd bestemmer at retten kan beslutte at bistandsadvokatens oppdrag skal avgrenses.
- (12) I spesialmerknedene til bestemmelsen i Prop. 146 L (2020–2021) på side 171 heter det:

«En avgrensning av oppdraget kan gå ut på at bistandsadvokaten oppnevnes for bestemte deler av saken, for eksempel et bevisopptak eller et avhør. Et annet eksempel er at

bistandsadvokaten oppnevnes for utvalgte deler av hovedforhandlingen, jf. også forslaget til endring i § 107 c annet ledd. Sistnevnte kan være særlig praktisk i omfattende straffesaker hvor bare deler av saken omhandler fornærmede, eller der fornærmede selv ikke ønsker å følge forhandlingene. Oppdraget kan også avgrenses til bestemte gjøremål, for eksempel å forberede et sivil krav som skal behandles under hovedforhandlingen. Bestemmelsen åpner imidlertid ikke for en tidsmessig avgrensning av oppdraget.

Bestemmelsen er anvendelig i alle sakstyper hvor bistandsadvokat er oppnevnt. Den gjelder uavhengig av om fornærmede eller etterlatte har ubetinget rett til bistandsadvokat eller om bistandsadvokat oppnevnes på skjønnsmessig grunnlag.»

- (13) Formålet med bestemmelsen er å «reducere bistandsadvokatens tidsbruk på de deler av straffesaken som ikke er relevant for fornærmedes rettsstilling», se proposisjonen punkt 16.2.4 på side 143.
- (14) Ankeutvalget bemerker at bestemmelsen i straffeprosessloven § 107 b femte ledd ikke regulerer bistandsadvokatens rolle under hoved- eller ankeforhandling.
- (15) Gjennomføringen av hovedforhandling i tingretten er regulert i straffeprosesslovens kapittel 22. Reglene gjelder tilsvarende så langt de passer ved ankeforhandling i lagmannsretten, jf. § 327 første ledd første punktum. Bistandsadvokatens rett til å stille spørsmål reguleres i § 291 a, som lyder slik:

«Bistandsadvokaten kan stille spørsmål til tiltalte, vitner og sakkyndige etter aktor og forsvarer.»
- (16) Bestemmelsen åpner ikke for å treffe beslutning forut for hoved- eller ankeforhandling om at bistandsadvokaten ikke kan stille spørsmål. I den utstrekning det er behov for å begrense spørsmålsstillingen, kan dette skje under forhandlingene etter straffeprosessloven § 278 a første ledd, blant annet om det gjelder «spørsmål som er uten betydning for avgjørelsen, eller som er tilstrekkelig drøftet», jf. bokstav c.
- (17) Ankeutvalget er etter dette kommet til at lagmannsretten ved å treffe beslutning forut for ankeforhandlingen om at bistandsadvokaten ikke kan stille spørsmål, har basert seg på en uriktig forståelse av bestemmelsen i straffeprosessloven § 107 b femte ledd. Beslutningen må derfor oppheves.
- (18) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Wilhelm Matheson
(sign.)

Are Stenvik
(sign.)